

מייקל קיין וגולי וולטרס: הבור הפך ברבור

הביצוע. ואם לואיס גילברט הוא בימאי שאינו מצטיין בהמצאות רבות או הברקות יוצאות-דופן, הוא לפחות מנצל את הדיאלוג השנון ואת הנוכחות המשכנעת של שני כוכביו. מייקל קיין וגולי וולטרס. כדי להגיש מחצית סרט מנהה ומבדרת. במחצית השנייה, כאשר הרחמים העצמיים של המרצה השתיין עולים על גדותיהם והדיאלוג מתיימר לא רק לבדר אלא גם להחכים את הצופה - המצב משמח פחות.

ליזה דוליטל שתוייה

לחנך את ריטה (סטודיו, תל-אביב, אנגליה) - יש סרטים אשר היו צריכים להסתיים באמצע. לא משום שהם ארוכים מדי, אלא מפני שהרעיון שהם טומנים בחובם אינו מחזיק מעמד לאורכו של סרט עלילתי שלם.

כך גם המצב לגבי העיבוד הקולנועי של המחזה, שהוגג בזמנו גם על בימות ישראל. הבסיס הוא איתן. כפי שכבר הוכיחו הכמנים עוד לפני כן. כי הרי מה שיש כאן זו מעין גירסה מחודשת של פיגמליון, כאשר מרפסור הייגנס הוא הפעם משורר מתוסכל המתפרנס בלי הרבה חשק מהוראה באוניברסיטה אירית, ואילו ליזה דוליטל היא ספרית קטנה, הרוצה מאוד להיות יותר מספרית קטנה, ומשום כך נרשמת לקורס-ערב שבו היא צריכה ללמוד כיצד מדברים המלומדים וכיצד הם מתנהגים.

במצב הנתון הזה הכל צפוי מראש: התהום המפרידה בין השניים, ההולכה ומצטמצמת עם הזמן, הברווזון הבור ההופך לברבור המפוכח. הרמזים לרומנטיקה אפשרית בין השניים, וכמובן, באמצע, משבר-הביניים, כאשר הוא נכנע לבקבוק המשקה. המנחם אותו, ואילו היא מוצאת את עצמה, בפרק זמן מסויים, חסרת בסיס - כבר לא אחת מן העם, ועדיין לא שייכת לעילית האינטלקטואלית.

מה שנותר, כדי להכניס עניין לכל הפרשה, הוא כמובן

שהצופה נכנס לתוך הסיפור, הוא אינו משתחרר עוד מכבליו. אין ספק, וגם בזאת הבחינו רבים, שברגמן מדבר כאן, במיקרים רבים, על ילדותו שלו, ואימת החומרה של אביו הכומר משתקפת ביחסים שבין פאני ואלכסנדר ובין אביהם החורג. אבל עוד יותר מזה, יש כאן סיכום של חיים.

על התיאטרון הוא אומר: "אני אוהב את העולם הקטן הזה, המוגן מפני המציאות בקירות עבים. לעיתים העולם הקטן שלנו מצליח לשקף את מה שמתרחש בחוץ, כדי שאפשר יהיה להבין זאת קצת יותר טוב. ואולי אין זו אלא אשלייה שאנחנו מספקים לאנשים שבאים אלינו, אשלייה שאמאשרת להם לשכוח לרגע את אשר מצפה להם בחוץ". מילים אלה הוא שם כפי מנהל-התיאטרון, הנואם לפני להקתו כליל חג המולד.

הצהרת אמונים. עם זאת, בסופו של הסרט, חזרת רעיותו של המנהל, השחקנית שעזבה את הבימה כדי להינשא לאישית, אל הבימה, ונושאת מין הצהרת אמונים כאמנות, בתיאטרון, כאשלייה, כצורך חיוני שבלעדיו יהיו חייהם עניים ועלובים יותר.

הגלישה המוכרת כל-יך, המתרחשת בסרטיו, מהעולם המציאותי לעולם הרמיון, גלישה שבעבר הוא חש צורך לתת לה נימוק הגיוני, בסיסי, לעיתים אפילו פרוידיאני (כמו החלום בתחילת תותי בר למשל), הופכת כאן להצהרת-אמונים של ממש. "הדור איזק טוען, שאנו נתונים במערכת שלמה של עולמות בתוך עולמות, כולם מציאותיים באותה המידה", מספר אחינו של היהודי הישיש לאלכסנדר, "יש סביבנו רוחות-רפאים, נשמות תועות, שדים, מלאכים ובני-בליעל. אין פה בעולם שלא תהיה בו נשמה. הכל חי, הכל הוא אלוהים והכל נובע ממחשבת אלוהים - גם הטוב וגם הרע".

הכל אפשרי. ואומנם, הסרט כולו מדבר על כך שרוחות-רפאים יכולים להיות ממשיים כמו אנשים חיים. אלכסנדר, השוגה כרימיונות שמשקפים בעצם את הליכיהנפש שלו, אביו אשר ממשיך להופיע מול עיניו גם אחרי מותו, ועוד תופעות כלתי-מוסברות המתרחשות ברגעים קריטיים. "כל מה שאנשים אינם מסוגלים להבין, מעורר את חמתם", ממשיך ואומר האחיון לאלכסנדר. "הרבה יותר נח להטיל דופי

מייקל פאלין: להרים את הקרן האנגליקנית

משובחים, נוסף לפאלין, כמו מאגי סמית, בתור אשת הלורד המבקשת תמורה רומנטית לתרומות במזמונים, דנהולס אליוט, כבישוף המתייחס לדת כמו לכדורגל, ופבה ניקולס, כארוסתו הנצחית של המיסיונר, האהובת מיכתבי-אהבה יותר מן האהבה עצמה. זו אולי סאטירה מוצלחת, אבל היציה מכוונת לאנגליה של תחילת המאה, ומאז קרו כמה דברים בעולם.

מיכנסיים יורדות תרומות עולות

מיסיונר ולא קדוש (פריז, תל-אביב, אנגליה) - זה אחד מאותם הסרטים המזמנים את צופיהם לחייך בנועם ובנימוס. אבל מאחר שמוקד-המשוכה שלו הוא אחד מבני חבורת מונטי פיטון, הידיעה בהומור הפרוע שלה, חלק מן הצופים שימהרו לראות את הסרט עשוי להתאכזב.

מייקל פאלין, שכתב את התסריט ומופיע בתפקיד הראשי, מגלם מיסיונר בריטי שבילה 10 שנים באפריקה, והצטיין בהוראת תולדות האימפריה והימנוניה לילדי השבטים שם. עם שובו לאנגליה הוא מקווה לזכות במישרה נוחה כלשהי, אולם הוא נשלח לפרבר-העוני של לונדון, כשתפקידו הוא להציל את הנשמות התועות של היצאניות העובדות שם. התפקיד חשוב במיוחד - מציין בפניו הבישוף - כי הכנסיות האחרות השיגו אותם בשטח זה, וצריך להרים בדחיפות את קרן האנגליקניות בקרב הזונות.

המיסיונר יוצא אם כן למסע יסורים כפול, מצד אחד, בחזית המרוצות, בצד השני, בחזית התורמות, שאינן טובות יותר, בשני המיקרים הוא נדרש לעשות פשרות חמורות עם המצפון שלו, פשרות הכרוכות בעיקר בהפשלת מיכנסיים ובהצגת כישורים שלא רכש מעולם בסמינר. כל זה מוצג באיפוק וריסון כריטי, שהיה מקובל פעם. הבימאי ריצ'רד לונקרין נעזר כאן בכמה שחקנים בריטיים

השחקנית (סרילינג) והבישוף (מלמסיו) הכל מאלוהים, גם הטוב וגם הרע

בתעלולי-מראות ואחיות-עיניים מיכאניות. אתה מראה להם את המנגנון שעושה את הקסם, ואז כולם צוחקים מרוצים. זה כריא יותר מכל הבחינות - כעיקר מן הבחינה הכלכלית".

קשה שלא לשמוע כאן את קולו של ברגמן הבימאי בוקע בגרון דמותו, ברגמן המתלונן שהוא נדרש יותר מדי להסברים מעשיים וגשמיים על-ידי קהל שאינו סובל את המופלא. ובו בזמן הוא מתלונן על האמונה שבה גדל, אמונה המבוססת על הגשמי וההגיוני ורוחה כל אפשרות של התעלות שלא במיסגרת זו.

המישפט המסיים את הסרט הוא ציטטה מתוך האקדמה לרוחות של סטרינדברג: "הכל יכול להתרחש, הכל אפשרי והכל יתכן. זמן ומרחב אינם קיימים. על פיסת קרקע זעירה של מציאות (4.05) יזום הרמיון עולמות חדשים..." האין זה נשמע אמרים אבא-באב? כנה לקראת הסרט הבא של פליניז אכן, אין מלודיזר-אייס מעריצים כל-יך זה את זה, למרות שידור-ישיור ניהם.

ז'אן פול בלמונדו: קודם נרביץ אחר-כך נראה

ושיחיה בסרט היגיון מנחה מעבר לחן הטיבעי של הכוכב, שבזכותו מתבקש הצופה להאמין לכל מה שקורה על המסך. בלי לאהוב עצמה. אין ספק, שמי שמרוצה מן העובדה שבלמונדו מדלג ממסוק לסירת-מירוף - לא יתלונן. בצרפת מנהל בלמונדו מילחמה בלתי-מוסקת נגד ה-מבקרים, אשר מתנכלים לו, לדעתו. אפשר להבין אותם.

כרבות הגבר מוטלת בספק

הגבר (אסתר, תל-אביב, צרפת) - בלמונדו הוא הכוכב המבוקש ביותר היום בצרפת. כל מה שיעשה, הופך מייד להיט. זאת כנראה הסיבה שסרטי האחרונים נראים כמו אסופה של תרגילי אקרובטיקה משולבים בחיכוכים, ולא חשוב מה יש עוד בתוכם. הקהל רוצה לראות אותו קופץ ומדלג, מכה ומחבק - חוץ מזה, לא איכפת לו כלום.

גם הסרט הזה, כקודמיו, גרף ממון רב בצרפת. אבל עם כל חרצון הטוב, קשה להתניחס אליו ברצינות. בלמונדו מגלם מפקד-מיטורה עשוי ללא-יחת. הנאבק עם כרישי הפשע וסוחרי הסמים, למרות שאלה מפעילים פרוסקציות נבזות כדי להוציא אותו מן המחזור. כאשר הפרוסקציות לא עוזרות, מציגים עליו חוזים מחוזים שונים, לחיסולו.

תהיה זאת המעטה לומר שאותו מנקה ז'ורדן, גיבור הסרט, אינו עושה שום דבר בהתאם לחוק, הוא מתייחס אל עצמו כאל קלע של אקדח מאגנום, הנשלח אל עבר הפשע, והוא תוקף עם הראש קדימה, בליבניות ובלי היסוסים - בבחינת קודם נרביץ אחר כך נראה.

אבל אין זה רק עניין של מוסר - שעליו אפשר היה אולי לדלג - כי הסרט הזה מועד לתצרוכת המונית ולא להטפת מוסר. אולם גם לשם כך מוטב היה לבנות סיפור איתן יותר, לדאוג שיהיה קשר סיביר בין סצינות-מכות אחת לשנייה.

